

Leszek KWIECIŃSKI

Uniwersytet Wrocławski

leszek.kwecinski2@uwr.edu.pl

STRATEGIA POLITYKI GLOBALNEJ UE (GLOBAL GATEWAY) – IMPLIKACJE TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE

ABSTRACT: The EU's Global Policy Strategy (Global Gateway) – Theoretical and Practical Implications

This paper has analysed some aspects of the EU's global policy. Both formal-legal and political aspects of the EU's legal-international subjectivity are highlighted. EU global policy issues are linked to integration models and concepts and analysed in terms of the new intergovernmentalism, policy networks and external governance. Finally, the implications of this strategy and the lessons for EU and Member State foreign policy are drawn.

Keywords: global policy of the EU, intergovernmentalism, governance, networks policy, Global Gateway

Słowa kluczowe: polityka globalna UE, międzyrządowość, zarządzanie, sieci polityki, Global Gateway

WPROWADZENIE

Debata o UE jako globalnym aktorze w stosunkach międzynarodowych należy do jednej z najdłuższych w studiach nad integracją europejską, w której rozważane są relacje na temat międzyrządowych i ponadnarodowych sił integracyjnych oraz ich wpływu na procesy globalne¹. Potwierdzeniem rozważań o UE jako aktorze w stosunkach

¹ M. Rhinard, G. Sjöstedt, *The EU as a Global Actor: A New Conceptualisation Four Decades after 'Actor-ness'*, Swedish Institute of International Affairs, Stockholm 2019, s. 4.

międzynarodowych jest wyodrębnienie przez Simona Hixa polityki globalnej UE (*EU global policy*) jako jednej z kluczowych polityk funkcjonalnych (*policy*) w specyficznym systemie politycznym UE. Polityka lub polityki globalne odnoszą się do działalności UE w sferze polityki międzynarodowej. W obszarze polityk globalnych chodzi o możliwość odgrywania różnego typu ról międzynarodowych przez UE, których kreowanie umożliwiają regulacje zarówno prawa pierwotnego, jak i wtórnego, jednakże przede wszystkim Traktatu o funkcjonowaniu UE, które to nadają UE podmiotowość prawnomiędzynarodową. Do głównych ról międzynarodowych realizowanych przez UE należy zaliczyć działania w zakresie: wspólnej polityki handlowej, polityki humanitarnej i rozwojowej, tworzenia dyplomacji europejskiej czy polityki sąsiedztwa².

W grudniu 2021 r. UE przedstawiła strategię polityki globalnej UE *Global Gateway*. Poprzez tę inicjatywę Drużyna Europy (czyli działające wspólnie instytucje UE i państwa członkowskie UE) zadeklarowała działania w skali globalnej w odniesieniu do rozwoju inteligentnych, czystych i bezpiecznych połączeń w sektorach cyfrowym, energetycznym i transportowym oraz wzmocnienie systemów opieki zdrowotnej, edukacji i badań naukowych. Zaznaczyć należy, że jest to precedensowy dokument oraz idące w ślad za nim działania, które materializują realne oddziaływanie UE na stosunki międzynarodowe.

Głównym celem artykułu jest odniesienie treści strategii *Global Gateway* do uwarunkowań formalno-prawnych funkcjonowania UE, a w konsekwencji do możliwych modeli integracyjnych. Kolejnym celem artykułu jest analiza determinantów, zasad oraz pierwszych efektów implementacji Strategii polityki globalnej UE, która jest jednym z najszybciej uzgodnionych i realizowanych dokumentów na szczeblu supranarodowym mających swoje globalne implikacje. Sposoby przyjęcia i realizacji strategii wskazują, że mamy do czynienia ze zmianą roli państw i organizacji międzynarodowych w procesach integracji i globalizacji na bardziej proaktywne oraz predykatywne. Determinuje to konieczność przyjęcia nowych ujęć teoretyczno-metodologicznych, a w konsekwencji przejścia z typowo państwowocentrycznych metod stosowanych w naukach o polityce, takich jak metoda instytucjonalno-prawna czy metoda decyzyjna, do nowych metod, w tym przede wszystkim nowego instytucjonalizmu. Indukuje to także potrzebę szukania nowych ujęć teoretycznych dla procesu integracji europejskiej, w której funkcjonalizm, intergovernmentalizm czy *governance* nie stanowią wystarczającej siły eksplanacyjnej. Dla realizacji celu badawczego przyjęto hipotezę, iż współczesne metaprocasy wskazują na konieczność przyjęcia wspólnego mianownika z jednej strony dla rosnącej roli organizacji międzynarodowych oraz państw (rządów), a z drugiej włączania podmiotów niepublicznych w obszar efektywnej i legitymizowanej polityki europejskiej, której to jednak dynamika i nieprzewidywalność wymuszają ciągłą elastyczność i sprawność w imię zachowania zasad demokracji, pluralizmu i legitymizacji procesów europejskich oraz globalnych. Do przygotowania opracowania wykorzystano literaturę przedmiotu odnoszącą się do kwestii podmiotowości prawnomiędzynarodowej organizacji międzynarodowych, w tym w szczególności UE, oraz opracowania źródłowe, a także dokumenty instytucji unijnych, zwłaszcza komunikaty KE, PE i RUE.

² S. Hix, *System polityczny Unii Europejskiej*, przeł. A. Komasa, Warszawa 2010, s. 48-56.

GLOBALNE ODDZIAŁYWANIE UE – KONTEKST TEORETYCZNY

Jedną z pierwszych publikacji otwierających rozważania o globalnej roli UE było opracowanie Gunnara Sjöstedta z 1977 r., w którym autor przedstawiał zewnętrzne role Wspólnot. Zidentyfikował on wówczas trzy warunki konieczne dla rozważania o zdolności aktora jako organizacji międzynarodowej w ujęciu globalnym³, tj.:

1. Zdolność do artykułowania interesów i mobilizowania zasobów ku wspólnym celom.
2. Zdolność do podejmowania decyzji, zwłaszcza w stosunkowo szybkim okresie.
3. Zdolność do wykorzystania sieci agentów (instytucji), które wdrażałyby te decyzje.

Innym pojęciem, dopełniającym zdolność aktora w stosunkach międzynarodowych, jest pojęcie zachowania aktora, które pozwala analizować praktyczne wykorzystanie zasobów do realizacji celów. Poprzez to pojęcie opisuje się także relacje będące sprzężeniem zwrotnym między działaniami zewnętrznymi a skutkiem dla całego systemu politycznego UE, np. w kontekście jego spójności, sprawności, konkurencyjności, rozwoju itp. Oba pojęcia zdolności i zachowań posłużyły następnie do badania tzw. transformacyjnej siły UE w stosunkach międzynarodowych⁴. Owa siła transformacyjna UE pozwala bowiem na odgrywanie przez UE globalnych, sprawnych i efektywnych ról w stosunkach międzynarodowych, które zależne są od zakresu wypełniania następujących zasad:

1. Zasada spójności zarówno proceduralnej, jak i politycznej (reguły, areny gry) między członkami UE (rządy) a instytucjami europejskimi⁵.
2. Zasada dostępności do zasobów i narzędzi zarówno dyplomatycznych, jak i finansowych, gospodarczych, technologicznych⁶.
3. Zasada autonomii, w tym autonomii strategicznej, czyli zdolność do budowania siły UE *de iure* i *de facto*⁷.

Przedstawione powyżej kategorie zdolności aktora, jego zachowania oraz zasady działania aktora, jakim jest organizacja międzynarodowa w stosunkach międzynarodowych, pozwalają na zidentyfikowanie typów ról międzynarodowych dla tego rodzaju podmiotów. Role międzynarodowe, zgodnie z koncepcją Richarda Rosecrance'a, to system zjawisk związanych z zachowaniem podmiotów stosunków międzynarodowych, determinowanych dynamiką ich środowiska wewnętrznego i zewnętrznego⁸.

³ G. Sjöstedt, *The External Role of the European Community*, Westmead, UK 1977, s. 6, *Swedish Studies in International Relations*, 7.

⁴ H. Grabbe, *The EU's Transformative Power*, London 2006.

⁵ E. Brattberg, M. Rhinard, *The EU and US as International Actors in Disaster Relief*, „Bruges Political Research Papers” 2012, No 22, s. 7.

⁶ A. Toje, *The European Union as a Small Power, or Conceptualizing Europe's Strategic Actorness*, „Journal of European Integration” 2008, vol. 30 (2), s. 199-215, <https://doi.org/10.1080/07036330802005425>.

⁷ J. Tallberg i in., *The Performance of International Organizations: A Policy Output Approach*, „Journal of European Public Policy” 2016, vol. 23 (7), s. 1077-1096, <https://doi.org/10.1080/13501763.2016.1162834>.

⁸ R. Rosecrance, *International Relations: Peace or War*, New York 1973, s. 61.

Bazując z kolei na typologii ról międzynarodowych Clive'a Archera, można założyć, że organizacjom międzynarodowym można przypisać trzy rodzaje ról⁹:

1. Rola instrumentu polityki zagranicznej poszczególnych państw członkowskich.
2. Rola areny lub forum, na którym państwa prowadzą konsultacje, uzgadniają wspólne interesy lub zawierają porozumienia.
3. Rola niezależnego aktora w stosunkach międzynarodowych.

W odniesieniu do analizowanej tematyki oraz celów artykułu UE można opisywać jako poliarchię nowego typu działającą z woli państw członkowskich, która w obszarze działań zewnętrznych (polityki zagranicznej) jest zarówno areną, na której państwa członkowskie uzgadniają cele i realizują działania, jak i samodzielnym podmiotem kreującym takie działania w jasno określonych przez prawo unijne zakresach¹⁰. Pozwala to w konsekwencji na analizowanie UE w stosunkach międzynarodowych przy wykorzystaniu nowego ujęcia międzyrządowego w połączeniu z koncepcją *policy networks* (sieciami polityk). Jednakże fakt analizowania UE w stosunkach zewnętrznych wymaga zastosowanie także kolejnej koncepcji integracyjnej, czyli *external governance*, zaliczanej do szerokiego nurtu *Multi-Level Governance* (MLG)¹¹. *External governance* ma dwa wektory. Pierwszy, skierowany na zewnątrz, oznacza, że UE oddziałuje na otoczenie zewnętrzne z wykorzystaniem instrumentów o charakterze: politycznym, prawnym, gospodarczym, finansowym oraz instytucjonalnym. Jest to zbieżne z pojęciem transformacyjnej siły UE. Z drugiej jednak strony procesy zewnętrzne oddziałują na samą Unię, a więc wektor tych procesów skierowany jest do wewnątrz, co oznacza, że procesy zewnętrzne wobec integracji europejskiej decydują o jej zakresie i tempie.

W tym kontekście integracja europejska może być postrzegana jako proces, w którym rządy państw członkowskich próbują zmobilizować i zakumulować środki aktorów niepublicznych (przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych itp.) w interesie zwiększenia własnej potęgi oraz siły UE jako całości. W myśl tego założenia integracja europejska dokonuje się w sferze polityki niskiej, odnoszącej się do kwestii gospodarczych, technologicznych, społecznych czy środowiskowych, a nie w sferze polityki wysokiej dotyczącej suwerenności, bezpieczeństwa czy tożsamości narodowej.

Kwestią, którą należy w tym miejscu podkreślić, jest szczególna rola państw członkowskich w całym procesie integracyjnym. W nowym ujęciu międzyrządowym dominuje bowiem tzw. państwowość członkowska (*member statehood*), czyli taka forma państwa, w której jego władza i wpływ zależne są od charakteru i zakresu uczestnictwa państwa i jego aktorów niepaństwowych w transnarodowych sieciach. Takie ujęcie procesów integracji europejskiej, które daje dużą siłę oddziaływania państwom członkowskim, a jednocześnie włącza kluczowych aktorów niepublicznych w obręb rozwiązywania złożonych potrzeb społecznych, takich jak klimat, energia, jakość życia, edukacja,

⁹ C. Archer, *International organizations*, London–New York 2015, s. 116.

¹⁰ N. Fligstein, J. McNichol, *The Institutional Terrain of the European Union*, [w:] *European Integration and Supranational Governance*, red. W. Sandholtz, A. Stone Sweet, Oxford 1998, s. 59.

¹¹ J. Ruskowski, *Europeizacja „ad extra” w zarządzaniu zewnętrznym („external governance”) Unii Europejskiej*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2010, nr 4, s. 7-27, <https://doi.org/10.14746/rie.2010.4.1>.

powoduje, że mamy do czynienia z sytuacją *win-win*¹². W pojęciu państwowości członkowskiej można doszukać się także elementów koncepcji sieci polityki, gdyż państwa, aby osiągnąć swoje cele w procesie integracyjnym, muszą bazować na zasobach „swoich” narodowych interesariuszy, czyli np. przedsiębiorstw, jednostek naukowych, organizacji pozarządowych itp. Interesariusze ci, wsparci przez państwa członkowskie na szczeblu ponadnarodowym, mają zarówno interes w wyborze określonej polityki i jej mechanizmów, jak i zdolność wpływu na jej realizację. W odniesieniu do analizowanej problematyki możemy mówić o tzw. sieciach epistemicznych (technologiczno-politycznych). W ramach tych sieci aktorzy publiczni i prywatni wymieniają między sobą zasoby wiedzy, informacji, technologii, usług, władzy, finansów, przy czym dominuje podejście do rozwiązywania złożonych problemów, a nie maksymalizacji indywidualnej użyteczności. Jednakże sytuacja państwowości członkowskiej zakłada, że to państwa członkowskie (rządy) z racji uprawnień formalnych (traktatowych) i nieformalnych (pozatraktatowych) definiują agendę działań, która następnie umożliwia włączanie się podmiotów niepaństwowych (tzw. konstruowany *spill-over*). Pierwotna jest zatem aktywność i inicjatywa państw, które jednakże do swojego działania potrzebują zdywersyfikowanych zasobów. W efekcie pojawia się model państwa sieciowego, sprawnego na poziomie supranarodowym i narodowym¹³.

Dodatkowo w nowym ujęciu międzyrządowym instytucje europejskie, w tym głównie Komisja Europejska, odgrywają rolę *playmakera* (rozgrywającego), balansując między interesami państw, grup interesu czy wreszcie samych instytucji europejskich. Zjawisko to jest opisywane w literaturze przedmiotu jako szczególna sytuacja negocjacyjna¹⁴.

Można zatem założyć, iż koncepcja nowej międzyrządowości powinna stanowić swego rodzaju najniższy wspólny mianownik, a więc umożliwiać kreowanie zdywersyfikowanych sieci i narzędzi, w ramach których państwa członkowskie zachowują swoją wiodącą rolę, instytucje unijne pełnią funkcję koordynatorów i facylitatorów owej współpracy, a podmioty niepubliczne są włączane w realizację supranarodowych przedsięwzięć. Dodatkowo w tak zarysowanym procesie kluczowym celem jest odpowiedź na pytanie odnośnie do kierunków i efektów wynikających ze złożonych procesów globalnych, takich jak np. paradygmat zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego czy IV rewolucja przemysłowa.

Jednym z pierwszych obszarów, w których można doszukać się zastosowania koncepcji nowej międzyrządowości wraz z koncepcją sieci polityki i *external governance*, są założenia zawarte w strategii polityki globalnej UE.

¹² Ch.J. Bickerton, D. Hodson, U. Puetter, *The New Intergovernmentalism: European Integration in the Post-Maastricht Era*, „Journal of Common Market Studies” 2013, vol. 53 (4), s. 703-722, <https://doi.org/10.1111/jcms.12212>.

¹³ K.G. Provan, A. Fish, J. Sydow, *Interorganizational Networks at the Network Level: A Review of the Empirical Literature on Whole Networks*, „Journal Management” 2007, vol. 33 (3), <https://doi.org/10.1177/0149206307302554>.

¹⁴ Ch. Burns, *Codecision and the European Commission: A Study of a Declining Influence?*, „Journal of European Public Policy” 2004, vol. 11 (1), s. 1-18, <https://doi.org/10.1080/1350176042000164271>.

GLOBALNE ODDZIAŁYWANIE UE – KONTEKST FORMALNOPRAWNY ORAZ POLITYCZNY

Kształtowanie się podmiotowości prawnomiędzynarodowej UE wiązać należy z trzema kluczowymi źródłami prawa pierwotnego, czyli Traktatem założycielskim o Wspólnocie Europejskiej z 1957 r., Traktatem o Unii Europejskiej, który wszedł w życie w 1993 r., oraz Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który zaczął obowiązywać od 2009 r. W Traktacie o WE, będącym jednym z traktatów rzymskich, przyznano WE osobowość prawną (art. 281) oraz zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, a także upoważniono Komisję do reprezentowania Wspólnoty w tym zakresie (art. 282)¹⁵. Z kolei w traktacie z Maastricht sformułowano w części V *Postanowienia* dotyczące wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. W szczególności wskazano jej cele (art. J.1) oraz określono relacje międzyinstytucjonalne na linii Rada Europejska – Komisja Europejska – Parlament Europejski i Prezydencja. Jednoznacznie też wskazano, że *Państwa członkowskie aktywnie i bez zastrzeżeń wspierają politykę zewnętrzną i bezpieczeństwa w duchu lojalności i wzajemnej solidarności. Powstrzymują się one od wszelkich działań, które są sprzeczne z interesami Unii lub mogących osłabić jej skuteczność jako spójnej siły w stosunkach międzynarodowych. Rada zapewnia przestrzeganie tych zasad* (art. J.1 pkt. 4). Z kolei w myśl art. J.9 *Komisja jest w pełni włączona w prace w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa*¹⁶. Oznacza to, iż w traktacie z Maastricht wskazano na konieczność realizacji zasady lojalnej współpracy oraz spójności z wiodącą rolą państw członkowskich w obszarze polityki zagranicznej.

Ostatecznym doprecyzowaniem traktatowym zakresu podmiotowości prawnomiędzynarodowej UE są rozstrzygnięcia traktatu lizbońskiego. W dokumencie tym, w art. 7, potwierdzono, że *Unia zapewnia spójność swoich poszczególnych polityk i działań, uwzględniając wszystkie swoje cele i zgodnie z zasadą przyznania kompetencji*. Natomiast bezpośrednio do zakresu podmiotowości prawnomiędzynarodowej UE odnosi się część V traktatu, *Działania zewnętrzne Unii* (art. 205-222), w której określono zakres funkcjonalny tych działań, tj. wspólną politykę handlową, współpracę z państwami trzecimi oraz pomoc humanitarną, współpracę gospodarczą, finansową i techniczną z państwami trzecimi, a także atrybuty podmiotowości, w tym: środki ograniczające pozwalające na nakładanie sankcji (art. 215), umowy międzynarodowe (art. 216-219), stosunki z organizacjami międzynarodowymi, państwami trzecimi oraz delegatury Unii (art. 220-221) oraz klauzulę solidarności (art. 222)¹⁷.

Reasumując tę część rozważań formalnoprawnych, należy zauważyć, że w odniesieniu do polityki globalnej UE mamy do czynienia z implementacją działań właściwych dla nowego intergovernmentalizmu, oznaczającego kluczową rolę państw

¹⁵ *Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską*, [online] https://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/traktaty/Traktat_amsterdamski_PL_19.pdf, s. 97, 18 VII 2023.

¹⁶ *Traktat o Unii Europejskiej*, [online] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT>, s. 58-60, 18 VII 2023.

¹⁷ *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana)*, [online] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>, s. 93-102, 18 VII 2023.

członkowskich w zakresie podejmowania decyzji, inicjatorską i koordynującą KE, a także dominację działań z zakresu polityki niskiej.

W konsekwencji tych zapisów pojawiły się dokumenty polityczne i operacyjne odnoszące się do wymiaru polityki globalnej UE. Pierwszym z nich były zapisy *Białej Księgi w sprawie przyszłości Europy* z 2017 r. W dokumencie tym określono pięć scenariuszy dla procesu integracji europejskiej. W scenariuszu piątym pn. *Robić wspólnie znacznie więcej* podkreślono, że jednym z kluczowych obszarów realizacji tego scenariusza jest zwiększenie efektywności polityki zagranicznej UE oraz zdolności do działań międzynarodowych¹⁸.

Również Komisja Europejska wyłoniona po 2019 r. kontynuowała tę optykę w rozwijaniu polityki globalnej UE, czego dowodem są zapisy programu politycznego Komisji pn. *Unia, która mierzy wyżej*. W punkcie piątym, *Silniejsza pozycja Europy w świecie*, wskazano, że decydujące dla wzmacniania pozycji Unii w polityce globalnej będzie podjęcie następujących działań: wielostronność rozumiana jako zawiązywanie układów i realizacja działań multilateralnych, kreowanie partnerstw regionalnych, zwiększenie środków finansowych do wysokości 30% wieloletnich ram finansowych UE na działania zewnętrzne, a także możliwość głosowania w sprawach polityki zagranicznej kwalifikowaną większością głosów¹⁹. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż zewnętrznymi czynnikami akcelerującymi kreowanie polityki globalnej UE były takie procesy, jak: Brexit, merkantylistyczna polityka amerykańskiej administracji Donalda Trumpa, protekcyjnistyczna polityka handlowa i przemysłowa Chin (koncepcja pasa i drogi), a także wytyczne paradygmatu zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego funkcjonujące od 2017 r. w formie 17 celów milenijnych ONZ.

Dopełnieniem powyższych procesów i działań prowadzących bezpośrednio do uzgodnienia i przyjęcia nowej strategii polityki globalnej UE (*Global Gateway*) były wydarzenia z 2021 r. 12 lipca 2021 r. Rada UE ds. stosunków zewnętrznych zatwierdziła konkluzje w sprawie globalnego podejścia do kwestii konieczności budowania partnerstw globalnych w obszarze energii, infrastruktury (tzw. globalne partnerstwa na rzecz konektywności). Wskazano tu na państwa Afryki, Japonię, Indie, ASEAN czy USA²⁰.

W konsekwencji tych uzgodnień przewodnicząca KE Ursula von der Leyen przedstawiła Parlamentowi Europejskiemu w trakcie orędzia o stanie UE 15 września 2021 r. informację o gotowości do zaprezentowania nowej strategii polityki globalnej – *Global Gateway*. Wskazano na trzy istotne elementy tej strategii: partnerstwo oparte na wartościach, w efekcie tworzenie powiązań, a nie zależności, oraz podejście jako Drużyna

¹⁸ *Biała Księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 roku*, Komisja Europejska, COM (2017) 2025 z 1.03.2017, Bruksela, s. 24-26.

¹⁹ *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Commission Work Programme 2020: a Union that Strives for More*, European Commission, COM (2020) 37 final, Brussels, 29.01.2020, s. 20-22.

²⁰ *Globalnie połączona Europa. Rada zatwierdza konkluzje*, [online] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2021/07/12/a-globally-connected-europe-council-approves-conclusions/>, 18 VII 2023.

Europy (*Team Europe*), czyli włączenie banków, środowisk biznesowych i innych instytucji do realizowanych działań globalnych poza państwami członkowskimi i instytucjami UE. Kolejnym zewnętrznym procesem akcelerującym te działania była pandemia COVID-19²¹.

Reasumując, należy podkreślić, że działania polityczne prowadzące do przyjęcia strategii *Global Gateway* wypełniają znamiona właściwe dla nowej metody międzyrządowej przy jednoczesnym uwzględnieniu zasobów wynikających z sieci polityk, a przy tym są odpowiedzią na wiodące procesy zewnętrzne charakterystyczne dla koncepcji *external governance*.

STRATEGIA POLITYKI GLOBALNEJ *GLOBAL GATEWAY* – PRZESŁANKI, ZASADY, OBSZARY WSPARCIA

Strategia polityki globalnej *Global Gateway* została przyjęta 1 grudnia 2021 r. w formie wspólnego komunikatu Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Rady Unii Europejskiej, Komitetu Społeczno-Ekonomicznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego²². Już sama analiza instytucji, która wydała wspólny komunikat potwierdza podejście zwane przez KE jako Drużyna Europy, a tym samym, po raz kolejny, falsyfikuje zasadność zastosowania do analizy koncepcji nowej metody międzyrządowej oraz sieci polityk. Można zatem wyodrębnić polityczne siły sprawcze tej inicjatywy, czyli KE, RUE i PE, a także interesariuszy społecznych i biznesowych, takich jak KES, KR, EBI. Dodatkowo cały proces, od idei do jej implementacji, potwierdza także, że w tym przypadku mamy spełnione wszystkie zasady świadczące o wysokiej zdolności aktora do odgrywania aktywnej oraz kreatywnej roli w stosunkach międzynarodowych.

Przechodząc z kolei do analizy przyczyn tak szybkiego procedowania dokumentu, którego idea zrodziła się w 2019, a przyjęcie nastąpiło już w 2021 r., można zauważyć, iż powyższe koncepcje integracyjne dopełnia ujęcie *external governance*. W toku przygotowań do przyjęcia strategii wskazywano, że do najważniejszych przesłanek decydujących o uzgodnieniu jej treści zaliczono:

- determinanty współczesnych procesów globalnych, takie jak: paradygmat zrównoważonego ładu społeczno-gospodarczego, konsekwencje IV rewolucji przemysłowej czy skutki pandemii COVID-19 definiowanej w kategorii „czarnego łabędzia”²³,
- protekcyjnistyczną politykę handlową i przemysłową Chin (koncepcja pasa i drogi),

²¹ *Orędzie o stanie UE za 2022 r.*, Komisja Europejska, Bruksela, 15.09.2021, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/speech_22_5493, s. 10, 23 X 2022.

²² *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank – The Global Gateway*, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, JOIN (2021) 30 final, Brussels, 1.12.2021.

²³ N.N. Taleb, *The Black Swan: The Impact of Highly Improbable*, London 2010.

- merkantylistyczną politykę handlową USA (*Build Back Better World*), która polega na nadaniu priorytetu eksportowi, interwencjonizmie w imporcie, powiązaniu siły gospodarczej z siłą wojskową, strategiczności wybranych dóbr i technologii, preferowaniu konkurencji w miejsce kooperacji,
- przyjęcie podejścia *Team Europe* – państwa członkowskie i instytucje UE jako aktywni, globalni aktorzy wykorzystujący do swych działań zasoby partnerów społeczno-gospodarczych.

Dodatkowo od 24 lutego 2022 r. kolejną zewnętrzną przesłanką stała się inwazja Rosji na Ukrainę. Fakt ten oraz działania dyplomacji rosyjskiej, których celem wobec państw Azji, Afryki czy Ameryki Południowej jest budowanie poparcia dla swych wojennych działań i jednocześnie „odgrzanie” resentymentów postkolonialnych wobec niektórych państw UE, oznaczały, że Europa musi sprawnie, szybko i skutecznie zacząć działać²⁴.

W efekcie wyżej wskazanych przesłanek wewnętrznych i zewnętrznych wskazano we wspólnym komunikacie zarówno kluczowe zasady stanowiące jednocześnie zbiór wartości, jak i kluczowe obszary wsparcia, które będą podstawą do implementacji strategii.

Do kluczowych zasad, które mają być aksjonormatywnym kompasem dla działań UE w stosunkach międzynarodowych, zaliczono²⁵:

1. Demokratyczne wartości i wysokie standardy praworządności, przestrzeganie wysokich standardów praw człowieka, praw socjalnych i pracowniczych oraz międzynarodowych przepisów dotyczących własności intelektualnej.
2. Dobre zarządzanie i przejrzystość rozumiane jako otwarte zamówienia publiczne, konsultacje społeczne, priorytet dla korzyści lokalnych, równość praw płci oraz przeciwdziałanie wykluczeniu.
3. Równe partnerstwa, czyli zasada współpracy, a nie dominacji (czy budowania zależności), projekty muszą być identyfikowane i zarządzane lokalnie (endogennie), tak by dały efekt trwałości po ich zakończeniu.
4. Rozwój zielony i czysty, czyli projekty preferujące zeroemisyjność oraz rozwiązania właściwe dla gospodarki cyrkularnej.
5. Koncentracja na bezpieczeństwie globalnych łańcuchów wartości – idea globalnych łańcuchów wartości w obszarach zdrowia, transportu, energii oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych.
6. Współpraca sektora publicznego i prywatnego preferująca innowacje społeczne, a także dzielone ryzyko finansowe i technologiczne.

²⁴ J. Siegle, *Russia and Africa: Expanding Influence and Instability*, [w:] *Russia's Global Reach: A Security and Statecraft Assessment*, red. G.P. Herd, Marshall European Center for Security Studies, 2021, [online] <https://www.marshallcenter.org/en/publications/marshall-center-books/russias-global-reach-security-and-statecraft-assessment/chapter-10-russia-and-africa-expanding-influence-and>, s. 80-90, 7 XI 2024; W. Repetowicz, *Rosja chce skolonizować Afrykę. Dezinformacja i żywność jako broń*, Defence24, [online] <https://defence24.pl/geopolityka/rosja-chce-skolonizowac-afryke-dezinformacja-i-zywnosc-jako-bron-analiza>, 3 VIII 2022.

²⁵ *Joint Communication to the European Parliament...*, s. 3-4.

W nawiązaniu do paradygmatu zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i sformułowanych w jego efekcie 17 celów milenijnych ONZ w Strategii *Global Gateway* określono także kluczowe obszary wsparcia dla realizowanych projektów²⁶, tzn.:

1. Transformacja cyfrowa, czyli zmniejszenie i eliminacja zjawiska wykluczenia cyfrowego, rozwój sieci i infrastruktury cyfrowej (podmorskie i naziemne kable światłowodowe), w tym minimalizowanie środowiskowego śladu infrastruktury cyfrowej.
2. Łączność energetyczna wspierająca zieloną transformację, bezpieczeństwo energetyczne, sprawiedliwa transformacja, promowanie OZE, produkcja i handel odnawialnym wodorem.
3. Zrównoważone i bezpieczne sieci transportowe – promocja transportu intermodalnego, budowa korytarzy transportowych, zwiększenie dostępności terytorialnej i spójności przestrzennej.
4. Zdrowie rozumiane jako dywersyfikacja kierunków dostaw leków i środków medycznych, reakcja na sytuacje kryzysowe, w tym skutki pandemii COVID-19.
5. Edukacja i badania – rozwój edukacji cyfrowej, wspólne projekty B+R+I, rozszerzenia programów Erasmus+ oraz Horyzont Europa.

Uzgodniono także, że budżet strategii na lata 2021-2027 będzie wynosił 300 mld euro. Środki te będą zapewnione w wyniku wspólnego finansowania UE, państw członkowskich, a także EBI oraz EBOR. Wdrażanie globalnej strategii UE będzie kontynuowane pod ogólnym kierownictwem przewodniczącej Komisji przez wysokiego przedstawiciela i odpowiedzialnych komisarzy. W tym kontekście powołana zostanie Rada w celu zapewnienia strategicznych wytycznych dla tej inicjatywy. Ponadto Komisja powoła biznesową grupą doradczą. Grupa ta zapewni zaangażowanie sektora prywatnego i posłuży do wdrażania strategii *Global Gateway*. Będzie ona także otrzymywać informacje od przedsiębiorstw i dzielić się wiedzą w celu maksymalizacji wpływu i skuteczności inwestycji. Zostanie również nawiązany dialog ze społeczeństwem obywatelskim (organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi), by zapewnić przyjęcie w pełni integracyjnego podejścia. Aby wesprzeć te działania, kluczową rolę odegrają delegatury UE ściśle współpracujące z państwami członkowskimi UE w ramach podejścia „Drużyna Europy”. Delegatury UE będą odgrywać kluczową rolę w koordynowaniu działań ze wszystkimi zainteresowanymi stronami w terenie oraz w docieraniu do krajów partnerskich w celu identyfikowania projektów, dopasowywania ich do finansowania i monitorowania ich realizacji. Będzie to część szerszych działań dyplomatycznych, które zostaną podjęte wspólnie z państwami członkowskimi w celu promowania globalnej strategii opartej na modelu korzyści gospodarczych, społecznych i środowiskowych²⁷.

²⁶ Tamże, s. 4-8.

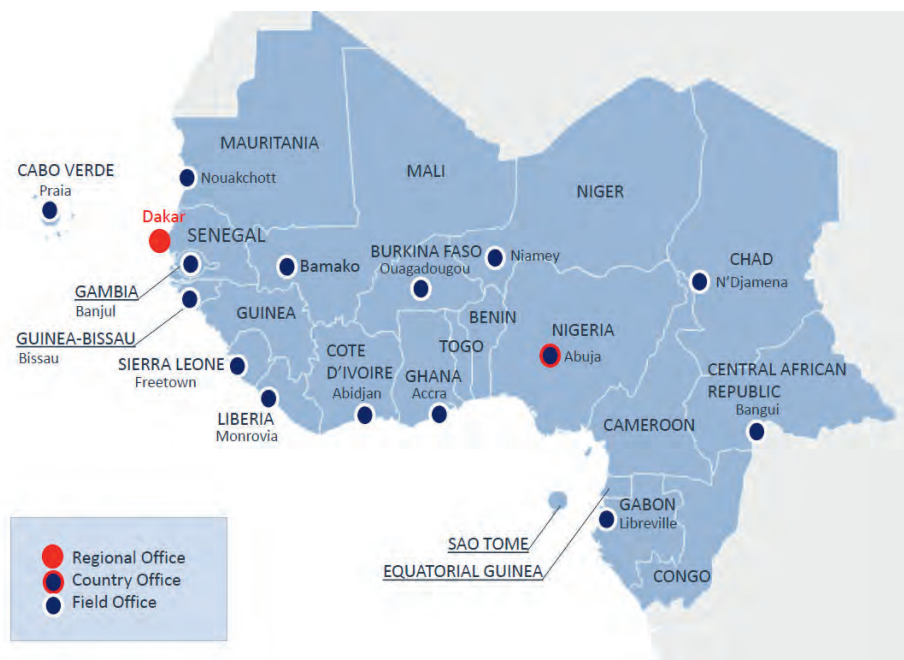
²⁷ Tamże, s. 8-13.

STRATEGIA POLITYKI GLOBALNEJ *GLOBAL GATEWAY* – EFEKTY DZIAŁAŃ

W ślad za ogłoszeniem 1 grudnia 2021 r. globalnej strategii UE bardzo szybko przystąpiono do jej implementacji. Już 7 września 2022 r. KE przedstawiła komunikat o pierwszej inicjatywie realizowanej w ramach *Global Gateway*. Jest to projekt odnoszący się do obszaru 2. „Łączność energetyczna wspierająca zieloną transformację” oraz 3. „Zrównoważone i bezpieczne sieci transportowe” i polegający na rozbudowie portu na Maio w Republice Zielonego Przylądka w celu poprawy dostępności transportowej i zrównoważonego wzrostu między krajami środkowej Afryki (Nigeria, Niger, Czad, Benin) a wschodnią częścią tego lądu mającą połączenia transportowe z resztą świata. Nowy port ma ułatwić transport pasażerski i towarowy strategicznym korytarzem Praia – Dakar – Abidżan (rys. 1), jednym z 11 strategicznych korytarzy transportowych wspieranych w ramach pakietu inwestycyjnego *Global Gateway* Europa – Afryka ogłoszonego na szczycie UE – Unia Afrykańska w lutym 2022 r. Korytarze te ułatwią handel i mobilność w Afryce oraz między Afryką a Europą, będą także wspierać inwestycje w obszarze zrównoważonych, wydajnych i bezpiecznych połączeń między kontynentami oraz rozwoju nowych łańcuchów wartości z korzyścią dla przemysłu w Afryce i Europie. W ramach inicjatywy *Global Gateway* Republika Zielonego Przylądka skorzysta również ze skutecznej i bezpiecznej łączności internetowej dzięki połączeniu z EllaLink, najnowocześniejszym kablem podmorskim łączącym Europę z Ameryką Łacińską. Ponadto w wyniku realizacji projektu znacznie zwiększy się potencjał wpisane na listę UNESCO rezerwatu biosfery Maio w zakresie turystyki przyjaznej dla środowiska i wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Budżet projektu wynosi 42 mln euro, w tym 17 mln z UE²⁸.

²⁸ *Global Gateway: Inauguration of Maio Port in Cabo Verde to Boost Connectivity and Green Growth*, European Commission, Brussels, 7.09.2022, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5326, 7 XI 2024.

Rysunek 1. Strategiczny korytarz transportowy Praia – Dakar – Abidżan

Źródło: Opracowanie własne

Kolejne cztery projekty zostały ogłoszone przez KE 24 września 2022 r. i odnosiły się do obszarów 4. „Zdrowie” oraz 5. „Badania i rozwój”, a w szczególności²⁹:

- Wsparcia Globalnego Funduszu na rzecz Walki z AIDS, Gruźlicą i Malaria. Budżet projektu: 4,3 mld euro, w tym 715 mln euro z UE.
- Wsparcia bezpieczeństwa żywnościowego w Afryce, Karaibach, Pacyfiku. Budżet projektu: 600 mln z UE.
- Wsparcia zdrowia reprodukcyjnego w Afryce przy współpracy z ONZ (UNFPA). Budżet projektu: 45 mln euro z UE.
- Przygotowania partnerstw leśnych z pięcioma państwami: Ugandą, Zambią, Kongo, Mongolią i Gujaną.

Niezwykle istotny z punktu widzenia polityki klimatyczno-energetycznej UE oraz uniezależniania się od rosyjskich surowców jest projekt realizowany od 16 listopada 2022 r. z Egiptem w sprawie odnawialnego wodoru i warunków sprawiedliwej transformacji z budżetem ze strony UE w wysokości 35 mln euro. Projekt pomoże UE zastąpić wodór produkowany z wykorzystaniem gazu ziemnego oraz zwiększyć bezpośrednie wykorzystanie wodoru jako surowca przemysłowego i źródła energii, zmniejszając tym

²⁹ *Global Gateway: President von der Leyen Announces Funding for Women and Youth's Rights, Food Security, Fight against Disease, and Biodiversity*, European Commission, New York, 24.09.2022, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5730, 7 XI 2022.

samym emisje. Obecnie UE zużywa około 8 mln ton wodoru rocznie, z czego 98% pochodzi z gazu ziemnego. W ramach planu REPowerEU Unia wyznaczyła ambitny cel, jakim jest osiągnięcie unijnej produkcji na poziomie 10 mln ton wodoru odnawialnego i import kolejnych 10 mln ton do 2030 r. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo dostaw, ma to na celu zmniejszenie zależności UE od importu rosyjskiego gazu. Szacuje się, że mogłoby to zastąpić 27 mld metrów sześciennych importowanego rosyjskiego gazu ziemnego, 4,7 mld metrów sześciennych importowanej rosyjskiej ropy naftowej i 156 kT importowanego węgla koksowego³⁰. Zatem projekt ten ma charakter zarówno środowiskowo-klimatyczny, gospodarczy, jak i geostrategiczny.

Przedostatnim, jak na razie, projektem w ramach *Global Gateway* jest umowa zawarta 18 listopada 2022 r. między UE a Angolą w sprawie zrównoważonych inwestycji. Jest to o tyle strategiczny projekt, iż Angola jest siódmym co do wielkości afrykańskim celem inwestycyjnym UE, gdzie trafia 5,4% bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) UE z całości inwestycji dokonywanych na kontynencie afrykańskim o wartości 10 mld euro. Działanie te mają wzmacniać zrównoważone powiązania handlowe i inwestycyjne między dwoma kontynentami oraz w obrębie Afryki. Najważniejsze aspekty umowy dotyczące ułatwiania inwestycji to: poprawa przejrzystości i przewidywalności środków związanych z inwestycjami, np. przez publikowanie wszystkich przepisów i warunków dotyczących inwestycji oraz promowanie korzystania z portalów informacyjnych dla inwestorów, uproszczenia procedur wydawania zezwoleń na inwestycje i wspieranie administracji elektronicznej, ułatwianie interakcji między inwestorami a administracją, a także ustanawianie punktów kontaktowych i konsultacje z zainteresowanymi stronami³¹.

Najbardziej aktualnym przedsięwzięciem realizowanym w ramach *Global Gateway* i dotyczącym innego niż Afryka kontynentu są uzgodnienia zawarte z państwami Ameryki Łacińskiej i Karaibów³². Na podstawie deklaracji przewodniczącej KE z 18 czerwca 2023 r. ogłoszono, że UE za pośrednictwem *Global Gateway* zainwestuje 10 mld euro w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach. Zostanie to uzupełnione dodatkowymi dwustronnymi wkładami państw członkowskich oraz inwestycjami sektora prywatnego³³, w tym np.:

³⁰ *Memorandum of Understanding on a Strategic Partnership on Renewable Hydrogen between the European Union and the Arab Republic of Egypt*, Sharm El-Sheikh, 16.11.2022, [online] https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-11/MoU_EU-Egypt_on_renewable_hydrogen_FINAL_SIGNED_by_EU.pdf, 7 XI 2024.

³¹ *Sustainable Investment Facilitation Agreement between the European Union and the Republic of Angola*, COM (2023) 312, Brussels, 18.11.2022, <https://circabc.europa.eu/ui/group/09242a36-a438-40fd-a7af-fe32e36cbd0e/library/a17ccfe1-ce36-428f-bc7f-76bcb902c36a/details?download=true>, 7 XI 2024.

³² *New Agenda to Strengthen EU's Partnership with Latin America and the Caribbean*, European Commission, Brussels, 7.06.2023, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3045, 7 XI 2024.

³³ *Global Gateway in Latin America and the Caribbean*, European Commission, Brussels, 22.06.2023, [online] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway/global-gateway-latin-america-and-caribbean_en, 8 XI 2024.

- inwestycjami o wartości 2 mld euro w celu wsparcia produkcji ekologicznego wodoru w Brazylii i promowania efektywności energetycznej,
- nowym partnerstwem z Argentyną w sprawie zrównoważonych łańcuchów wartości surowców,
- uruchomieniem Funduszu na rzecz wodoru odnawialnego w Chile, wspieranego przez *Team Europe* i dysponującego początkowym budżetem w wysokości 225 mln euro.

Z zapowiedzi KE można wnioskować, że kolejne projekty będą w dalszym ciągu angażowały nowych partnerów z Afryki (Kenia), a także państwa Azji Centralnej³⁴. Z pewnością zatem realizacja strategii globalnej jest praktycznym przykładem sprawnego i antycypacyjnego wypełniania wszystkich kryteriów zdolności aktora w stosunkach międzynarodowych, co przyczynia się do efektywnego i skutecznego wykorzystania siły transformacyjnej UE w polityce globalnej.

PODSUMOWANIE

Z przedstawionych powyżej inicjatyw można wyciągnąć wniosek, że przyjęte zasady oraz obszary wsparcia nowej strategii polityki globalnej UE są sprawnie i bezprecedensowo realizowane na podstawie inkluzywnego i szerokiego podejścia *Team Europe*. To z kolei prowadzi do pozytywnej falsyfikacji hipotezy, iż współczesne metaprocesy wskazują na konieczność przyjęcia wspólnego mianownika z jednej strony dla rosnącej roli organizacji międzynarodowych oraz państw (rządów), a z drugiej włączania podmiotów niepublicznych w obszar efektywnej i legitymizowanej polityki europejskiej, której to jednak dynamika i nieprzewidywalność wymuszają ciągłą elastyczność i sprawność w imię zachowania zasad demokracji, pluralizmu i legitymizacji procesów europejskich oraz globalnych.

UE można z całą pewnością zaliczyć do organizacji międzynarodowych nowego typu, łączących podmiotowość UE oraz państw członkowskich, a także efektywnie wykorzystujących zasoby interesariuszy międzynarodowych i krajowych (*Team Europe approach*).

Przyjęcie i implementacja strategii *Global Gateway* jest przykładem, iż w praktyce działań należy wykorzystywać różne modele eksplanacyjne. W rzeczonym przypadku łączą się w sobie koncepcje nowej międzyrządowości, sieci polityk oraz właściwego dla MLG zarządzania zewnętrznego (*external governance*). To nowe międzyrządowe zarządzanie sieciami w polityce globalnej UE zastosowane do realizacji Strategii *Global Gateway* ma swoje cechy:

- **nie wymaga** przekazywania **kompetencji** na rzecz instytucji ponadnarodowych,
- pozwala KE odgrywać rolę *playmakera*³⁵ przy jednoczesnym zastosowaniu modelu państwowości członkowskiej (*member statehood*)³⁶,

³⁴ *Global Gateway*, [online] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en, European Commission, 20 VII 2023.

³⁵ Ch. Burns, *Codecision and the European Commission...*

³⁶ Ch.J. Bickerton, D. Hodson, U. Puetter, *The New Intergovernmentalism...*

- legitymizuje politykę zagraniczną UE poprzez współuczestnictwo ponadnarodowych interesariuszy politycznych i obywatelskich (RUE, KE, PE, KES, KR), biznesowych (EBI, EBOR) oraz krajowych (biznes, organizacje pozarządowe, jednostki naukowo-badawcze), przez co realnie wykorzystuje się zasoby **sieci polityki**,
- widoczna jest preferencja dla **celów niskiej polityki** (paradygmat celów zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz wykonywanie ich poprzez wspólną (nie wspólnotową) politykę zagraniczną,
- procesy zewnętrzne akcelerują integrację europejską, powodując, że działania UE i państw członkowskich mają charakter predykatywny i kreacyjny.

Można zatem postawić tezę, iż takie podejście w polityce zagranicznej UE, będącej najniższym wspólnym mianownikiem, jest realną alternatywą dla integracji zróżnicowanej czy segmentacji politycznej. W konsekwencji UE jest globalnym, odpowiedzialnym, aktywnym i jedynym tego typu aktorem w stosunkach międzynarodowych, a realizacja strategii *Global Gateway* zapewnia inkrementalną legitymizację **polityki zagranicznej UE**.

BIBLIOGRAFIA

Archer C., *International organizations*, London–New York 2015.

Biała Księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 roku, Komisja Europejska, COM (2017) 2025 z 1.03.2017, Bruksela.

Bickerton Ch.J., Hodson D., Puetter U., *The New Intergovernmentalism: European Integration in the Post-Maastricht Era*, „Journal of Common Market Studies” 2013, vol. 53 (4), s. 703-722, <https://doi.org/10.1111/jcms.12212>.

Brattberg E., Rhinard M., *The EU and US as International Actors in Disaster Relief*, „Bruges Political Research Papers” 2022, No 22.

Burns Ch., *Codecision and the European Commission: A Study of a Declining Influence?*, „Journal of European Public Policy” 2004, vol. 11 (1), s. 1-18, <https://doi.org/10.1080/1350176042000164271>.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Commission Work Programme 2020: a Union that Strives for More, European Commission, COM (2020) 37 final, Brussels, 29.01.2020.

Fligstein N., McNichol J., *The Institutional Terrain of the European Union*, [w:] *European Integration and Supranational Governance*, red. W. Sandholtz, A. Stone Sweet, Oxford 1998. *Global Gateway*, [online] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en, European Commission.

Global Gateway: Inauguration of Maio Port in Cabo Verde to Boost Connectivity and Green Growth, European Commission, Brussels, 7.09.2022, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5326.

Global Gateway: President von der Leyen Announces Funding for Women and Youth's Rights, Food Security, Fight against Disease, and Biodiversity, European Commission, New

- York, 24.09.2022, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5730.
- Global Gateway in Latin America and the Caribbean*, European Commission, Brussels, 22.06.2023, [online] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway/global-gateway-latin-america-and-caribbean_en.
- Globalnie połączona Europa. Rada zatwierdza konkluzje*, [online] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2021/07/12/a-globally-connected-europe-council-approves-conclusions/>.
- Grabbe H., *The EU's Transformative Power*, London 2006.
- Hix S., *System polityczny Unii Europejskiej*, przeł. A. Komasa, Warszawa 2010.
- Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank – The Global Gateway*, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, JOIN (2021) 30 final, Brussels, 1.12.2021.
- Memorandum of Understanding on a Strategic Partnership on Renewable Hydrogen between the European Union and the Arab Republic of Egypt*, Sharm El-Sheikh, 16.11.2022, [online] https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-11/MoU_EU-Egypt_on_renewable_hydrogen_FINAL_SIGNED_by_EU.pdf.
- New Agenda to Strengthen EU's Partnership with Latin America and the Caribbean*, European Commission, Brussels, 7.06.2023, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3045.
- Orędzie o stanie UE za 2022 r.*, Komisja Europejska, Bruksela, 15.09.2021, [online] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/speech_22_5493.
- Provan K.G., Fish A., Sydow J., *Interorganizational Networks at the Network Level: A Review of the Empirical Literature on Whole Networks*, „Journal Management” 2007, vol. 33 (3), <https://doi.org/10.1177/0149206307302554>.
- Repetowicz W., *Rosja chce skolonizować Afrykę. Dezinformacja i żywność jako broń*, Defence24, [online] <https://defence24.pl/geopolityka/rosja-chce-skolonizowac-afryke-dezinformacja-i-zywnosc-jako-bron-analiza>.
- Rhinard M., Sjöstedt G., *The EU as a Global Actor: A New Conceptualisation Four Decades after 'Actorness'*, „Swedish Institute of International Affairs”, Stockholm 2019.
- Rosecrance R., *International Relations: Peace or War*, New York 1973.
- Ruszkowski J., *Europeizacja „ad extra” w zarządzaniu zewnętrznym („external governance”) Unii Europejskiej*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2010, nr 4, s. 7-27, <https://doi.org/10.14746/rie.2010.4.1>.
- Siegle J., *Russia and Africa: Expanding Influence and Instability*, [w:] *Russia's Global Reach: A Security and Statecraft Assessment*, red. G.P. Herd, Marshall European Center for Security Studies, 2021, [online] <https://www.marshallcenter.org/en/publications/marshall-center-books/russias-global-reach-security-and-statecraft-assessment/chapter-10-russia-and-africa-expanding-influence-and>.
- Sjöstedt G., *The External Role of the European Community*, Westmead, UK 1977, *Swedish Studies in International Relations*, 7.

- Sustainable Investment Facilitation Agreement between the European Union and the Republic of Angola*, COM (2023) 312, Brussels, 18.11.2022, [online] <https://circabc.europa.eu/ui/group/09242a36-a438-40fd-a7af-fe32e36cbd0e/library/a17ccfe1-ce36-428f-bc7f-76bcb902c36a/details?download=true>.
- Taleb N.N., *The Black Swan: The Impact of Highly Improbable*, London 2010.
- Tallberg J. i in., *The Performance of International Organizations: A Policy Output Approach*, „Journal of European Public Policy” 2016, vol. 23 (7), s. 1077-1096, <https://doi.org/10.1080/13501763.2016.1162834>.
- Toje A., *The European Union as a Small Power, or Conceptualizing Europe's Strategic Actorness*, „Journal of European Integration” 2008, vol. 30 (2), s. 199-215, <https://doi.org/10.1080/07036330802005425>.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana)*, [online] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>.
- Traktat o Unii Europejskiej*, [online] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT>.
- Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską*, [online] https://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/traktaty/Traktat_amsterdamski_PL_19.pdf.

Leszek KWIECIŃSKI – profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, zatrudniony w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownik Zakładu Studiów Strategicznych i Europejskich. Pełnomocnik Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego ds. Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy UW. Członek Team Europe Polska działającego przy Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Polsce. W swoich badaniach skupia się na kwestiach integracji europejskiej, polityk publicznych i zarządzania publicznego, w szczególności odnoszących się do innowacyjności i przedsiębiorczości.